

Perhevapaaudistuksen mahdolliset vaikutukset ja huomioon otettavat asiat varhaiskasvatuksessa

Sivltk 16.05.2023 § 64
264/03.02/2023

Valmistelija

Varhaiskasvatuspäällikkö Eero Rantanen, p. 044 422 4471

Eduskunta on hyväksynyt 8.12.2021 hallituksen esityksen perhevapaaudistuksesta. Uudistuksessa on pyritty ottamaan huomioon tasa-arvoisesti erilaiset perheiden tilanteet.

Perhevapaaudistuksen tavoitteet:

1. perhevapaiden ja hoitovastuun jakautuminen perheissä tasaisesti molempien vanhempien kesken.
2. mallissa perheille on enemmän mahdollisuuksia, valinnanvapautta ja joustoa perhevapaiden pitämiseen.
3. yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuu
4. sukupuolten välisten palkkaerojen pienentyminen

Joulukuussa 2021 hyväksytty uudistus koskee perheitä, joissa lapsen laskettu syntymäaika on 04.09.2022 tai sen jälkeen. Jos laskettu aika on 4.9.2022, perhe saa vanhempainpäivärahoja 1.8.2022 lähtien, jolloin uusi laki astuu voimaan. Jos perhe on alkanut saada vanhempainpäivärahoja aiemmin kuin 1.8.2022, niitä ei voi 1.8.2022 muuttaa uuden lain mukaisiksi.

Vanhempainrahaa maksetaan 1.8.2022 lukien pääsääntöisesti yhden lapsen perusteella yhteensä 320 arkipäivää. Jos lapsella on kaksi vanhempainrahaan oikeutettua vanhempaa, molemmilla vanhemmilla on oikeus käyttää puolet vanhempainrahapäivistä eli 160 arkipäivää. Vanhempainrahapäiviä kertyy lasta kohden yhteensä n. 13 kuukautta. Lapsen vanhempi voi luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään enintään 63 vanhempainrahapäivää toisen vanhemman, lapsen huoltajan taikka luovuttavan vanhemman tai toisen vanhemman puolison käytettäväksi. Vanhempainrahaa voi käyttää siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta. Vanhempien vanhempainrahaoikeus määräytyy pääsääntöisesti samoin perustein riippumatta perhemuodosta. Raskaana olevalle maksetaan ennen vanhempainrahaoikeuden alkua raskausrahaa 40 arkipäivältä.

Mahdolliset vaikutukset euralaiseen varhaiskasvatukseen:

1. lapsella on oikeus aloittaa varhaiskasvatuksessa sen kuukauden alusta, jolloin hän täyttää 9 kuukautta. Käytännössä ensimmäiset perhevapaaudistuksen piirissä olevat euralaiset lapset voisivat tulla varhaiskasvatuksen palvelun piiriin kesäkuun alussa. Todellisuudessa, ottaen huomioon kesälomakauden, lasten palveluiden piiriin tuleminen ajoittuu todennäköisesti syksyyn.
2. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain §9 mukaan ennalta ilmoitetut vanhempainpäivärahapäivien käyttämisestä johtuvat poissaolot ovat maksuttomia.
3. Varhaiskasvatuslain §15 mukaan oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyy, vaikka lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta sinä aikana, jona lapsen hoidosta maksetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa, jos poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa.

4. Edellä 1 momentissa tarkoitettua yli 5 päivää kestävästä poissaolosta on ilmoitettava päiväkotiin tai perhepäiväkotiin viimeistään yhtä kuukautta ennen sen suunniteltua aloittamispäivää.
5. Toistuvasta 1–5 päivää kestävästä poissaolosta on vastaavasti ilmoitettava yksi viikko ennen ensimmäisen poissaolon suunniteltua aloittamispäivää.
6. Kertaluonteisesta enintään 5 päivää kestävästä poissaolosta ei ole ilmoitusvelvollisuutta.

Käytännössä perhevapaaudistuksen isoimmat vaikutukset kunnalliseen varhaiskasvatukseen ovat mahdollisesti alle kolmevuotiaiden laajempi tuleminen varhaiskasvatukseen täytettyään yhdeksän kuukautta ja paikkojen säilyttämisestä johtuvat tyhjät paikat, joissa ei ole päivittäistä tai viikoittaista käyttöä. Tämä saattaa lisätä alle kolmevuotiaiden paikkojen tarvetta ja luonnollisesti vääristää täyttö- ja käyttöastetta, joka täytyy ottaa huomioon raportoinnissa ja muiden lasten sijoittamisessa. Isoimmat haasteet tuottavat perhepäivähoidon paikat, jossa paikkojen käyttäminen on suurimmalla vajaakäytöllä ajatellen paikkakohtaista kustannusta.

Yksityistä varhaiskasvatusta koskee myös samat velvoitteet säilyttää yllä mainituista syistä lapsen varhaiskasvatuspaikka. Yksityiselle ei aiheudu asiasta kustannuksia vuonna 2023, koska kunnan tulee myös maksaa tyhjiillään olevasta paikasta, jota käyttää perhevapailta oleva lapsi ja lapsi on täyttänyt varhaiskasvatuslain 15§ pykälässä määritellyt ilmoitusvelvollisuudet. Asiaa tarkastellaan uudelleen vuoden 2024 aikana osana palvelusetelissäntökirjan päivitystä, jos lakeihin tai määräyksiin tulee täsmennyksiä.

Suurin vaikutus perhevapaaudistuksella on lasten varhaiskasvatuksessa aloittamisen ennakoimattomuus, joka periaatteessa aiheutuu kasvaneesta mahdollisuudesta vanhemmille olla lapsen kanssa kotona, mutta toisaalta jaksottaa ja pätkii perhevapaita osana varhaiskasvatuksen käyttämistä.

Esittelijä	Sivistysjohtaja Matti Kompuinen
Päätösehdotus	Sivistyslautakunta merkitsee tiedoksi perhevapaan mahdolliset vaikutukset euralaiseen varhaiskasvatukseen.
Päätös	Merkittiin tiedoksi.